

IN MEMORIAM : MARK BAEYENS

Op 30 augustus overleed, na een ongeval, Mark Baeyens.

Hij was 31 jaar.

Zijn vroegtijdige dood betekent een groot verlies, ook voor de VON. Hij werkte niet alleen mee aan de studiedag over "Media in het Moedertaalonderwijs" in Tongeren, maar schreef ook artikels voor VON-Informatie, Moer en Vonk.

Het stuk dat we publiceren in dit nummer, is waarschijnlijk één van de laatste dingen die hij heeft kunnen afwerken.

Hij laat in ons niets achter dan dankbaarheid, en het gevoel hem te missen.

TEKSTEN UIT DE MEDIA IN DE KLAS

De media bieden de taalgebruikers een groot aantal soorten teksten aan, zoals kranten, huis-aan-huis-bladen, conferenties, foto's en filmdocumentaires.

Een tekst uit de media omschrijven we hier als ; elke publiekelijk ter beschikking staande verzameling van samenhangende tekens, zowel verbale als non-verbale tekens, die door de wijze van presentatie bedoeld is voor grote groepen, meestal anonieme ontvangers.

In dit artikel vragen we ons af : welke teksten uit de media zijn bruikbaar in het moedertaalonderwijs en hoe kunnen we er in het onderwijs mee omgaan. Het eerste deel van dit artikel geeft in het kort enkele achtergronden bij die vragen. Het tweede deel werkt een aantal toepassingen uit.

Achtergronden.

Onderwijsdoel

Het onderwijsdoel van het werken met teksten uit de media in het moedertaalonderwijs is : maatschappelijk functionerende teksten in de klas brengen. Het onderwijs immers kan niet geheel voorbijgaan aan teksten zoals kranten, anekdotes en foto's die een belangrijk deel uitmaken van de buitenschoolse leefwereld van de leerlingen. Vaak wordt gesteld dat het onderwijs leerlingen ook dient voor te bereiden op hun later maatschappelijke leven. Wil het onderwijs deze doelstelling bereiken, dan moet het leerlingen confronteren met teksten die in hun huidige en later maatschappelijk leven functioneren.

Het werken met teksten uit de media kan ertoe bijdragen dat :

- de betrokkenheid van de leerlingen in de klas vergroot, aangezien die teksten in hun leven een rol spelen - en dus ook in dat van de leraar tot wiens leefwereld de leerlingen behoren ;
- het moedertaalonderwijs erin slaagt, teksten die kwantitatief en misschien ook kwalitatief veel meer de aandacht van leerlingen vragen en krijgen dan de "klassieke schoolteksten", te assimileren en te ontsluiten ;
- de leerlingen meer greep krijgen op hun wereld, meer bepaald op de bedoeling achter de teksten die zij zo veelvuldig consumeren ;
- de leraar zich, als deel van de leefwereld van de leerlingen, uitgedaagd voelt andere teksten te bekijken dan hij (of zij, etc.) al zo lang bekeek, soms al zo lang, dat hij erop uitgekeken is.

Analysedoel

De belangrijkste vraag die we aan teksten uit de media kunnen stellen luidt : wat is de bedoeling van de maker(s) van deze teksten, dat wil zeggen, wat is de zenderintentie. Zenderintenties zijn in een bepaalde cultuur gebruikelijke, voorkomende, erkende, legitieme taaldaden, zoals behagen, verkopen, voorlichten, afschrikken, overtuigen, vermaken.

Het achterhalen van de zenderintentie geschiedt aan de hand van (a) de kennis of het referentiekader van de ontvangers (in de klas : leerlingen en leraar), (b) de tekst. Aangezien referentiekaders kunnen verschillen, kunnen ook de uiteindelijke analyses van de zenderintentie verschillen. Doorgaans vormen eerste, misschien "wilde" intuïties van de ontvangers het startpunt van de analyse. De analyse wordt uitgewerkt door gezamenlijk na te gaan, bij voorkeur aan de hand van vragen (door leraar en leerlingen), op welke wijze de mogelijk verschillende intuïties over de zenderintentie door de tekst worden opgeroepen. Sommige lezers van de volgende tekst.

zullen de tekst als een geheel vrijblijvende mededeling beschouwen. Anderen noemen de tekst een bibliotheeksteekkaart. Weer anderen ervaren de tekst misschien als een aansporing tot kopen. De tekst kan zulke intuïties staven dan wel weer spreken, als je bij voorbeeld :

- nagaat in wat voor grotere tekst deze tekst is opgenomen (in dit geval : Elsevier Boekeninfo, een aanbiedingsblad voor de boekhandel) ;
- uitzoekt, wat de gecursiveerde vermelding Het Laatste Nieuws betekent en wat daarvan in deze tekst de functie kan zijn ;
- de mededeling in deze tekst over prijzen vergelijkt met mededelingen op een bibliotheeksteekkaart ;
- de tekst vergelijkt met fragmenten uit boekbesprekingen ;
- nadenkt over de positieve, negatieve of vrijblijvende strekking van de tekst.

Het doel van de analyse is dus, het reconstrueren van de zenderintentie, door na te gaan, hoe intuïtieve oordelen over die zenderintentie door de tekst tot stand worden gebracht. Zodoende worden niet alleen de besproken teksten aan een kritische toetsing onderworpen, maar ook de eigen intuïties.

Tekstsoorten

Hieronder geven we een overzicht van teksten uit de media die voor het genoemde analysedoel zeer geschikt zijn. We beperken ons daarbij tot referentiële teksten, dat zijn teksten die ondubbelzinnig verwijzen naar een concrete, niet-denkbeeldige werkelijkheid buiten de tekst. Dergelijke teksten lenen zich beter dan niet-referentiële of fictionele teksten (roman, gedicht, bv.) tot een reconstructie van de zenderintentie doordat ze verwijzen naar een voor elke ontvanger in principe direct waarneembare, beschrijfbare, kenbare en bespreekbare wereld.

Het bijna oneindige aanbod aan referentiële teksten uit de media verdelen we in drie categorieën op grond van de manier van overbrengen, die steeds gecompliceerder wordt : gedrukt/geschreven, gesproken, verbeeld.

1. Gedrukte/geschreven teksten

Gedrukte/geschreven teksten zijn makkelijk bereikbaar voor gebruik in de klas. Veel gedrukte/geschreven teksten vallen gevraagd of ongevraagd in ieders brievenbus. Andere gedrukte/geschreven teksten liggen in kiosken, winkels of supermarkten te koop. In geval van nood biedt de leeszaal van een bibliotheek uitkomst.

Gedrukte/geschreven teksten kunnen doorgaans vrij makkelijk voor of door alle leerlingen en voor weinig geld aangeschaft worden. Bij duurdere teksten of bij teksten waarvan slechts een fragment gebruikt wordt, kunnen kopieer- en stencilapparaat helpen.

Tussen de gedrukte/geschreven referentiële teksten neemt het boek een traditioneel belangrijke plaats in. Tot de categorie referentiële boeken horen :

- een boek over de carrière van Eddy Merckx
- een geschiedenis van de autosport
- een handleiding over de techniek van het plankzeilen
- het telefoonboek
- een kookboek
- boeken over popsterren en (moderne) muziek
- het spoorboekje
- mode-boeken
- landbeschrijvingen en toeristische uitgaven
- breiboeken
- boeken over seksuele voorlichting
- publicaties over lichaamsverzorging en make-up
- informatie over modelbouw, doe-het-zelf- en knutselactiviteiten.

Daarnaast bestaan er nog allerlei gedrukte/geschreven teksten die zich van het boek onderscheiden door een vluchtige, korte gebruikstijd die gepaard lijkt te gaan met een snelle produktietijd. Misschien leveren deze teksten zelf nog een beter inzicht in de diverse, soms latente maar vaak nadrukkelijke intenties van de zender. Bovendien vormen deze teksten meestal korte, afgeronde gehelen, zodat de behandeling ervan eveneens een kort, afgerond geheel kan vormen.

Te denken valt hier aan :

- de krant en diverse onderdelen of rubrieken daarin, zoals de voorpagina, de sportbladzijden, ingezonden brieven, modebladzijden, cultuur, onderwijs en wetenschap
- huis-aan-huis-bladen, soms geheel, soms gedeeltelijk gevuld met advertenties
- gratis brochures van benzinemaatschappijen, ministeries
- parochieblaadjes
- reclamefolders van winkelbedrijven
- verkiezingspropaganda
- reisfolders
- het verkeersreglement
- clubbladen van sportverenigingen, scrabble-clubs, buurtverenigingen
- graffiti en andere opschriften die op straat te vinden zijn
- de schoolkrant
- gebruiksaanwijzingen bij huishoudelijke apparaten

- bijsluiters bij medicijnen
- verzekeringspolissen
- toelichtingen bij lotto- en toto-formulieren
- week- en maandbladen (opiniebladen, sportbladen, popbladen, roddelbladen, familiebladen).

2. Gesproken teksten

Gesproken teksten kunnen moeiteloos gehoord/opgevangen worden tijdens gesprekken, radio- en televisie-uitzendingen, maar voor een analyse is het in de eerste plaats noodzakelijk, dat de gesproken tekst mechanisch wordt vastgelegd met eigen opname-apparatuur. Gesproken teksten kunnen ook op plaat of op cassette gekocht worden. Duurdere encyclopedieën bieden de mogelijkheid om een "klankvel" of "geluidspagina" te beluisteren door middel van een sonobox.

In de tweede plaats is het zeker makkelijk als de leerling over een uitgeschreven versie van de gesproken tekst beschikt. Het samen met de leerlingen uitschrijven van een gesproken tekst is trouwens een goede luisteroefening, verdiept het inzicht in de samenhang van de gesproken tekst en is zodoende al een eerste stap in de analyse. Zelfs de tekst uitschrijven hoeft niet altijd. De omroep zendt op aanvraag de uitgesproken tekst van sommige radio- en televisieprogramma's toe. Bij grammofoonplaten met historisch klankmateriaal zit vaak een tekstboekje.

Gesproken radio- (of televisie) teksten die zich goed lenen voor behandeling in de klas zijn :

- nieuwsberichten
- weerberichten
- informatieve programma's over mode, muziek en toerisme
- verslagen van sportwedstrijden
- documentaires over het leven van bekende personen
- voorlichtingsprogramma's over gezondheid en milieu
- boek-, film- en toneelbesprekingen
- financieel-economische berichten
- uitzendingen van politieke partijen
- taalpraatjes
- kwissen
- commentaren bij de actualiteit
- verbindende teksten in platenprogramma's
- verkeersinformatie.

Daarnaast kunnen opnames gemaakt worden van gesproken teksten die niet via radio en televisie verspreid worden maar die toch bedoeld zijn voor grote groepen, vaak anonieme ontvangers, zoals

- politieke meetings
- het telefonische weerbericht
- oproepen van zendamateurs
- het verhaal van de standwerker
- de peppraatjes van disc-jockeys, balleiders en ceremoniemeesters op bruiloften en andere feesten
- het aanprijzen van de veilingmeester
- preken en toespraken
- (automatische gidsen in musea en bij bezienswaardigheden
- de aankondigingen door geluidsinstallaties bij sportwedstrijden, in pretparken, supermarkten, luchthavens, stations.

3. Verbeelde teksten

De strikte scheiding die we tot nu toe aanbrachten tussen gedrukte/geschreven, gesproken en verbeelde teksten verdient correctie. Veel gedrukte/geschreven teksten zijn ten dele ook verbeelde teksten, zoals een kookboek, een breiboek, de krant of een reisfolder. Datzelfde geldt voor een aantal gesproken teksten zoals het weerbericht op de televisie. In feite zijn alle gesproken teksten op de televisie tevens verbeelde teksten. Omgekeerd maken bijna alle verbeelde teksten ook gebruik van gedrukte/geschreven of gesproken. Mede door die gelaagdheid vormen verbeelde teksten de meest complexe tekstsoort.

Bovendien zijn verbeelde teksten voor gebruik in de klas het moeilijkst bereikbaar. Voor het opnemen van televisieprogramma's is een videorecorder vereist. Voor het vertonen van films en dia's in de klas zijn projector en scherm nodig. Aan de andere kant is het laten zien van één videoband of één dia weer voldoende voor de hele klas. Het is daarom aan te bevelen van foto's die klassikaal geanalyseerd worden, eerst een dia te maken. Bij de behandeling van foto's uit gedrukte/geschreven teksten waarvan voldoende exemplaren beschikbaar zijn, doet dat probleem zich natuurlijk niet voor.

De televisie levert verbeelde teksten die geschikt zijn voor een analyse van de zenderintentie, zoals (zie ook 2.) :

- documentaires
- voorlichtingsfilms
- beeldverslagen van sportgebeurtenissen
- journaals
- discussieprogramma's
- actualiteitenprogramma's
- reclamespots.

Dia's en foto's zijn eveneens verbeelde teksten. Voorbeelden van dergelijke teksten met een bepaalde zenderintentie zijn (zie ook 1.) :

- afbeeldingen in reisfolders
- krantefoto's
- illustraties in reclamefolders
- beeldmateriaal in week- en maandbladen
- zelfgemaakte (vakantie) foto's en dia's.

Toepassingen.

Het achterhalen van de zenderintentie in teksten uit de media komt tot stand door een wisselwerking tussen tekst en ontvanger. Een ontvanger verwerkt een tekst vanuit het eigen referentiekader. Die verwerking krijgt in de klas vorm door het formuleren van vragen en aandachtspunten bij de tekst. Dergelijke vragen en aandachtspunten, zowel van leraar als van leerlingen, dienen als hulpmiddel om te verantwoorden : "Ik zie vanuit mijn referentiekader deze zenderintentie in deze tekst". Een voorbeeld van aandachtspunten die kunnen leiden tot zulk een analyse van een gedrukte/geschreven teksten hebben we in, analyse doel, gegeven.

Een voorbeeld van analyse van een gesproken tekst volgt hieronder. De tekst is uitgeschreven van de L.P. "Hengstenbal", de derde langspeelplaat van het Simplisties Verbond. Bij die tekst zouden de volgende vragen als hulpmiddel kunnen dienen :

1. Verraden woordkeus en zinsstructuur de intentie van de zender ?
2. De gesprekjes lijken in hun opbouw op elkaar. Hoe is die ?
3. Schets de levensomstandigheden van de opgebelden en van de beller
4. Reconstrueer de bijdrage van de opgebelden.

MANNEN BELLEN

(Geluid van ritselend papier)
(Gemompel)
(Draaien van kiesschijf, gemompel)
(Kuchje)

Hallo, spreek ik met Agaath Bezemer ? Dag Agaath met Frans
Frans Pluggen nee, Pluggen ... ja Frans zeg, hoe
gaat het ermee ? ga weg nee, dat wist ik niet maar
hoe zôô twee alweer O meisjes ... leuk zeg Aga
..... ja ja ... ja nou ... ja ... zeg Aga ... ja nou ja vertel mij wat
... hi ... ja, dat is het hé ... zeg ... ja ja ... ja ... O de bof, hé
jakkie, ja die van mij ook toen ... nee twee jongens ... zeg Aga

zeg Aga ... zeg Agaath we hebben zo ontzettend veel bij te praten zal ik eh ... kan het niet dat ik even bij je langs kom, dat dat het beste is, dacht ik, ik ben hier nu toch in de stad dus dat we even O jeetje ... en ben je wel O O in bed, hé ba ja het heerst weer hé zeg Agaath dan eh ... jaja ... ja natuurlijk, nee hoor ... okay Agaath jaja ... altijd ... doen we ... leuk ... en eh ... beterschap hé ... nee Frans ... Frans Pluggen ... ja ... precies ... Agaath, het beste ... ja daaag, kusje.
(hoorn wordt opgelegd)

(Gemompel)
(Draaien van kiesschijf, gemompel)
(Kuchje)

Hello ... is that you je ... eh ... July ? ... no this is me, Frans Frens well, I was in your town tonight and I thought I give that little July a ring you know ... that maybe we can do dinner tonight together or ... something that way ... no ... no Frens ... Frens Pluggen ... oh yes you should remember him ... yéééés, a year a year ago I met you here in this town in the Mic Mac ... no the Mic Mac, the disco-tek, the Mic Mac ... yes Frens from the Mic Mac ... that is me ... no the tall guy you did the bump with, with the black hair bald ? ... no no I am not bald ... I have I have only a rather high forehead ... well your girlfriend gave me your telephonenumber then and I thought eh ... I ring July to ask if she will dinner with me tonight ... Oh I see ... yes I Who ? eh ... O wewewell of course you can bring him but eh, what time is it July now ? ... hahalf past seven already oh djee, oh djee in that case I must hang up ... eh otherwise ... yeyes perhaps eh another time then ... okay July all the best and eh ... I bless you, okay ? byebye, byebye.
(Hoorn wordt opgelegd)

(Gemompel)
(Draaien van kiesschijf, gemompel)
(Kuchje)

Kom op nou, kom op nou ... Hallo Willie tèn Berge ... dag Wil ... je mag driemaal raden nee nee O God néé ook niet nee nee bijna z'n broer Frans Frans Pluggen ... had je niet gedacht hé ? ... of wel ? ... neenee ... zeg Wil, hoe is het ermee ? ... zo ... zo da's leuk ... die Willie ... ja, en veel weg natuurlijk ... ja zé nou leuk ... weg ... jaja ... ja zo gaat dat hé ? ... zeg ... zeg Wil ik ben hier toevallig in de stad vanavond weet je wat we doen Wil ik kom effe langs, ik sta hier vlakbij en ik sta overrrrrr tien minuten voor je deur ... gaan we een hapje eten samen ... waar ga je dan eten ? ... dan kom ik daar ook naartoe, kunnen we daarna misschien nog wat gaan dansen of zo in de Mic Ma met wie ? Dorien ... Dorien Heussen ... ja nou ... ja nou die dikke meid van de verkeerde kant die zich altijd Dorus liet noemen O jarig vandaaag ... hoe oud wordt die wel niet ... éhhéhé ... nee niks Wil Maar nee ... nee ... maar wa, wat heb jij daar dan mee te maken ? hoe bedoel je alles ? ... O ... O ... O ... jaja ... ja, nee Wil wwWil, nee hou Wil ... w ... dag Wil, dag.
(Hoorn wordt opgelegd) ... wat'n blunder ...

(Draaien van kiesschijf)

Hallo, schat, met mij eh zeg schat eh weet je wat ik doe ik kom eh lekker naar huis want ik heb een barrsstende koppijn ... liggen de kinderen d'r al in ? ... nou geeft niet, maak maar wat, maak maar wat, ik heb niet veel trek, ja ... ben over een uurtje thuis ... dag schat. (Hoorn wordt opgelegd).

Aan de hand van de vragen op blz. 23 is een eerste analyse als onderstaande te maken.

Frans Pluggen voert vier telefoongesprekken met vrouwen. De vier dames aan de andere kant van de lijn horen we niet. Toch kunnen we uit het verloop van de gesprekken, de pauzes, de lengte van de gesprekken, de vermoedelijke gespreksbijdrage van de dames reconstrueren. Pluggen maakt in drie van de vier gesprekjes niet duidelijk wat hij echt wil. Het geoefend oor stelt moeiteloos vast, dat Pluggen vroegere contacten wil hernieuwen, met een zeker erotisch oogmerk. Is het in dit verband een toeval dat Pluggen steeds nadrukkelijk opmerkt toevallig in de stad te zijn ?

In het eerste gesprek belt Frans Pluggen met Agaath Bezemer. Ze blijkt inmiddels getrouwd, mogen we aannemen, want ze heeft twee kinderen. Frans wist dat niet. Hij wil bij haar langs komen. Als Agaath over haar zieke kinderen begint en Frans merkt dat er bij Agaath niet veel te "halen" zal zijn, probeert hij zo vlug mogelijk van haar af te komen. Hoe goed Agaath Bezemer zich Frans Pluggen nog herinnert, wordt pijnlijk duidelijk als zij aan het eind van het gesprek nog een keer zijn naam vraagt.

Ook in het tweede gesprek blijkt Frans Pluggen de indruk die hij op het andere geslacht gemaakt heeft aanzienlijk te overschatten. Hij moet July uitgebreid duidelijk maken wie hij ook alweer is. July blijkt tussen twee haakjes niet zelf haar telefoonnummer gegeven te hebben aan Frans. Dat deed een vriendin. Voor de ware vrijer is dat eigenlijk al een veeg teken. Toch vraagt hij haar monter uit eten, "or.. something that way". Op het moment dat July voorstelt ook haar vriend mee te nemen, verzint Pluggen een smoes over "half past seven already" en maakt haastig een eind aan het gesprek. Alweer heeft Frans deze dame een tijd niet gesproken, anders wist hij dat zij inmiddels een vriend had.

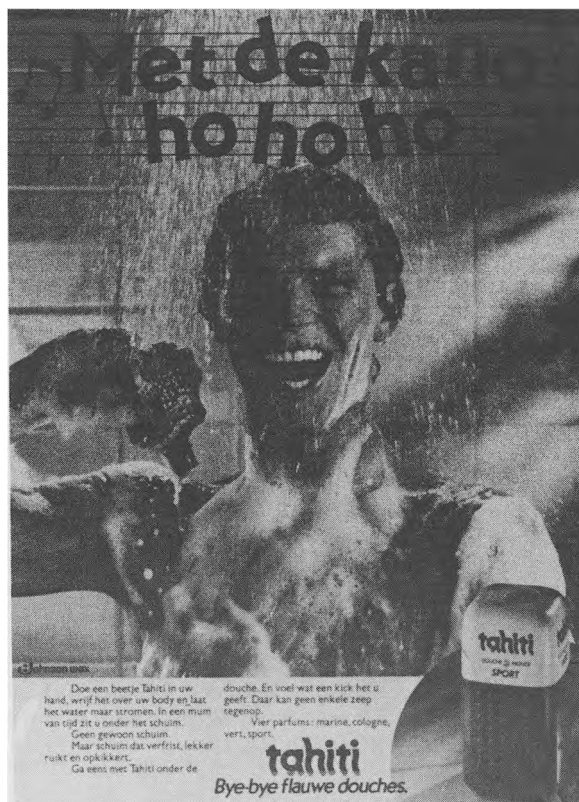
Het derde gesprek vertoont weer het zelfde beeld. Frans heeft geen onsterfelijke indruk weten te maken op Willie ten Berge. Hij wil een hapje met haar eten, daarna wat gaan dansen "of zo" in de Mic Mac, blijkbaar zijn werkterrein. Willie heeft al een afspraak, met de lesbische Dorien Heussen, waarover Pluggen een paar kwetsende opmerkingen maakt.

Als duidelijk wordt dat Willie nu de vriendin is van deze lesbienne, is het in dit gesprek waarschijnlijk de dame die gebelgd en snel een einde aan het gesprek maakt.

In het vierde gesprek hoeft Frans Pluggen geen mooi weer te spelen. Hij belt met zijn vrouw. Dat hij haar met zijn hoofdpijn voor de gek houdt, is een bijzaak. Het contrast tussen de zorgzame vrouw die voor manlief nog iets te eten wil maken en de echtgenoot zelf die net tevergeefs drie "hapjes" met andere dames had proberen te versieren, rondt de tekst af.

Wanneer naast de uitgeschreven tekst ook de plaat wordt beluisterd, is bovendien na te gaan in hoeverre versnelingen, vertraging, haperingen, stemvolume, timbre en opvallende klemtonen de zenderintentie mede gestalte geven.

Bij verbeelde teksten, zoals de advertentie, kunnen vragen en aandachtspunten als de onderstaande tot een analyse bijdragen :

a. De beeldinhoud

1. De afgebeelde persoon

- Beschrijf zijn uiterlijk
- Beschrijf zijn lichaamshouding
- Beschrijf zijn gezichtsuitdrukking
- Beschrijf de plaats die hij inneemt in het beeld
- Is hij helemaal, half of voor een deel afgebeeld
- Is er een verband tussen de laatste twee vragen en de belangrijkheid van de afgebeelde persoon

2. De afgebeelde voorwerpen

- Beschrijf de afgebeelde voorwerpen
- Beschrijf hun plaats in het beeld
- Zijn ze helemaal, half of voor een deel afgebeeld
- Is er sprake van een onderlinge relatie tussen de afgebeelde voorwerpen
- Is er een verband tussen de antwoorden op de vorige vragen en de belangrijkheid van de afgebeelde voorwerpen
- Welke "informatie" verstrekken de afgebeelde voorwerpen over de afgebeelde persoon en over plaats/tijd van de opname

3. Plaats/tijd van de opname

- Kun je reconstrueren waar de opname is gemaakt ?
Geef aan hoe
- Kun je vaststellen wanneer de opname is gemaakt ?
Hoe
- Geef aan welke rol de antwoorden bij de vragen over de afgebeelde persoon en de afgebeelde voorwerpen hebben gespeeld bij het vaststellen van plaats/tijd van de opname
- Welke "informatie" geeft de plaats/tijd van de opname over de afgebeelde persoon en de afgebeelde voorwerpen.

b. De beeldvormgeving

- Is er sprake van een neutraal perspectief (camera op ooghoogte)
- Is er sprake van een vogelperspectief (camera hoger dan ooghoogte)
- Is er sprake van een kikkerperspectief (camera lager dan ooghoogte)
- Is er sprake van een nauwe close-up (wenkbrauwen tot kin)
- Is er sprake van een close-up (kruin tot onder de oksels)
- Is er sprake van een medium-shot (kruin tot navel)
- Is er sprake van een totaal-shot (kruin tot voetzoelen)
- Is er sprake van een long-shot (persoon plus omgeving)

Wat is het effect van deze vormgevingsmiddelen voor

- de afgebeelde persoon
- de afgebeelde voorwerpen
- de plaats/tijd van de opname
- de onderlinge relaties tussen persoon, voorwerpen en plaats/tijd van de opname.

c. De presentatie van de tekst

- Hoe is de gedrukte tekst over het blad verdeeld
- Hoe is de verhouding gedrukte tekst - afbeelding
- Hoe is de verhouding gedrukte tekst - "wit"
- Wordt er gebruik gemaakt van verschillende lettertypes
- Wisselt het formaat van de gebruikte letters
- Wisselt de dikte van de gebruikte letters

Wat is het effect van deze presentatie voor

- de afgebeelde persoon
- de afgebeelde voorwerpen
- de plaats/tijd van de opname
- de onderlinge relaties tussen persoon, voorwerpen, plaats/tijd van de opname en gedrukte tekst.

Tot slot.

De analyse van de zenderintentie in teksten als de voorgaande kan leiden tot het achterhalen van constanten in die teksten, tot inzicht in de "grammatica" van afspraaktelefoontjes, badschuimadvertenties, reisfolders. Tot "de grammatica van reisfolders" horen bij voorbeeld mededelingen over een "gunstig basisverzekeringspakket dat automatisch bij de reisprijs gevoegd wordt en slechts 350,- Bfr. kost". Mededelingen over vliegtuigkapingen of treinontsporingen daarentegen lijken binnen reisfolders "ongrammaticaal".

Mark Baeyens
Wim de Vries